

differentius utrumque præ cæteris nomen hereditasti. »

« Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos, tibi universi crediti, uni unus. Nec modo ovium, sed et pastorum tu unus omnium pastor. » Et infra: « Ergo juxta canones tuos, alii in partem sollicitudinis, tu in plenitudinem potestatis vocatus es. Aliorum potestas certis arctatur limitibus; tua extenditur et in ipsos, qui potestatem super alios acceperunt. Nonne si causa exstiterit, tu Episcopo cœlum claudere, tu ipsum ab Episcopo deponere, etiam et tradere Satanæ potes? stat ergo inconcussum privilegium tuum tibi, tam in datis clavibus, quam ovibus commendatis. »

Hæc ille, vir sanctus, teste Calvino, et sine Calvino testibus innumerabilibus miraculis: at sanctitas vera sine vera Fide esse non potest; vera igitur Fide S. Bernardus credebatur, Romanum Pontificem esse Pastorem Ecclesiæ universæ.

Sed objicit Calvinus multa, quæ idem Bernardus contra abusus, et vitia Romanæ curiæ scripsit in lib. de consid. quod videlicet ex toto Orbe terrarum Romam accurrant ambitiosi, avari, simoniaci, qui Apostolica auctoritate ad honores Ecclesiasticos velint assumi. Sed hæc solutione non egent: nam, ut idem S. Bernardus serm. 66. in Cant. expresse docet, mali mores Prælatorum non impediunt, quo minus illi Prælati sint, et nos obedire teneamur: cum Dominus dicat Matt. XXIII: *Quæ dicunt facite, secundum opera eorum nolite facere* (1).

Accedat ultimo Imperatoris Latini testimonium, sicut supra retulimus testimonium Imperatoris Græci. Valentinianus in ep. ad Theodos. quæ exstat inter præambulas ad Conc. Chalced.: « Debemus, inquit, dignitatem propriæ venerationis B. Apostolo Petro in nostris temporibus conservare, quatenus beatissimus Romanæ civitatis Episcopus, cui principatum sacerdotii super omnes, antiquitas contulit, locum habeat et facultatem de fide, et sacerdotibus judicandi. »

Similia habentur in epistolis Gallæ Placidæ, et Liciniæ Eudoxiæ Augustarum ad eundem Theodosium ibid.

(1) Matth. XXIII, 3.

CAPUT XVII.

Idem probatur ex origine et antiquitate Primatus.

Atque hæcenus quidem ex divino jure, ex Generalibus Conciliis, ex Pontificum sanctorum testimonio, ex consensu Patrum Græcorum et Latinorum ostendimus, Romani Pontificis Ecclesiasticum principatum ab ipso Christo, principium accepisse; quod genus argumenti, quod ad impossibile ducens appellatur, id ipsum demonstrare aggrediemur. Nam si non est, ut dicimus; igitur alio tempore, et alio auctore cepit Romani Pontificis Ecclesiasticus principatus: at nullum tempus assignari, nullus auctor notari potest, quin eo antiquiorem hunc primatum fuisse demonstramus, nisi ad Christum auctorem, et Christi tempora veniatur; eo igitur veniamus necesse est.

Respondent adversarii, se tempus et auctorem assignare posse. Et quidem Joan. de Turrecremata lib. II, cap. 39. Sum. de Eccl. quatuor opiniones hereticorum ponit.

Primam, eorum qui dicunt, Romani Pontificis auctoritatem esse ab Apostolis.

Secundam, eorum qui asserunt, esse a generali Concilio; quam sententiam Nilus sequitur.

Tertiam, eorum qui existimant, ab electoribus Cardinalibus tribui; quam, vel certe similem, docet etiam libellus Smalchaldicus, de Primatu. Inde enim probat, Papam non esse supra Ecclesiam jure divino, quia Ecclesia eligit Papam.

Quartam, eorum qui docent, esse ab Imperatoribus introductam: quam ultimam multi hæretici amplectuntur. Discentiamus ergo breviter singulas.

Prima opinio tria pro se habet testimonia. Unum Analeti in epist. 2. ubi dicit: « Cæteri Apostoli cum eo (Petro) pari consortio honorem, et potestatem acceperunt, ipsumque principem suum esse voluerunt. »

Alterum est Julii I. in epist. 1. ubi de Apostolis loquens: « Sanctam, inquit, Romanam Ecclesiam primatum omnium Eccle-

siarum habere voluerunt. » Tertium est ex can. *Ego Ludovicus*, dist. 63. ubi Romanus Pontifex Vicarius dicitur B. Petri. Ex quo sequi videtur, ut non Christus, sed Petrus Romano Pontifici auctoritatem tribuerit.

Sed hæc sententia nullo negotio refutatur. Nam idem Analetus in epist. 3. sic ait: « Sacrosancta Romana Ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso Domino, et Salvatore nostro primatum obtinuit, sicut B. Petro ait: Tu es Petrus etc. »

Quare cum idem auctor scribit, Apostolos Petrum principem suum esse voluisse, non loquitur de voluntate instituentis, sed de approbante, et agnoscente quod Dominus instituerat: quemadmodum etiam locutus videtur Julius Papa. Quamquam potest quoque aliter ad testimonium illud Julii responderi: nimirum, Petrum a solo Christo primatum habuisse: tamen Romanam Ecclesiam, de qua ibi Julius loquitur, aliquo modo habuisse ab Apostolis.

Nam (ut supra docuimus) Romanus Pontifex, ut est successor Petri, a Christo primatum habet: tamen ratio successioneis ex factis Petri orta est. Quocirca B. Gregor. lib. VI, epist. 37. ad Eulog. « Ipse, inquit, sublimavit sedem, in qua etiam quiescere et presentem vitam finire dignatus est. »

Quod vero de nomine *Vicarii* additur, non habet difficultatem: nam si uno in loco Romanus Pontifex Petri Vicarius dicitur, in sexcentis locis dicitur successor, ut ex testimoniis supra citatis perspicuum est. Porro Vicarius Petri dicitur summus Pontifex, quoniam S. Petrus adhuc vivit, et gubernacula Ecclesiæ non reliquit, ut ait Leo serm. 2. de annivers. assumpt. suæ: quia tamen S. Petrus non proprie fungitur munere pastoralis, sed meritis ac precibus suis Ecclesiam regit et protegit; improprie sunt illæ locutiones, et solum ob reverentiam B. Petri aliquando usurpantur. Quare S. Leo loco notato, se etiam hæredem B. Petri esse dicit.

Alterâ sententia, quæ a Concilio primatum institutum esse docet, probatur a Nilo duobus argumentis. Primum est in Concilio Chalcedonensi can. 28. (ut ipse citat) vel act. 16. in nostro codice: ibi enim Concilium dicit, Romanam Ecclesiam a Patribus habuisse Primatum, eo quod illa civitas Imperio Orbis terræ eo tempore potiretur.

Secundum est in Constit. Novel. 100 Justin., quæ tamen 131. est apud nos, ubi sic legitur: « Decernimus secundum sacramentum

Synodorum decreta sanctissimum veteris Romæ Episcopum, primum esse omnium sacerdotum. » Quæ Nili rationes confirmari possunt ex Concilio IV sub Symmacho, ubi sic legitur: « Apostolice sedis primo meritum Beati Petri, deinde Conciliorum venerandorum auctoritas singulararem in Ecclesiis tradidit potestatem. » Hanc eandem sententiam Illyricus in lib. cont. Prim. et in hist. de Prim. quatuor in locis probat testimonio epist. 301. (ut ipse citat, est tamen 288.) *Æneæ Sylvii*, qui Pius II Papa postea dictus est; siquidem in ea epistola ita *Æneæ* loquitur: « Ante Nicænum Concilium sibi quisque vivebat, et ad Romanam Ecclesiam parvus habebatur respectus. »

Sed hæc argumenta facile solvi possunt. Et Romanum Pontificem non a Concilio, sed a Christo primatum habere, præter tot argumenta jam adducta, testatur Gelasius in Concil. 70 Episcoporum. his verbis: « Sancta Romana Ecclesia nullis synodiceis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed Evangelicæ vocæ Domini, et Salvatoris nostri, primatum obtinuit. »

Quare ad primum Nili argumentum respondeo: decretum illud magni quidem esse Concilii, sed non legitime factum; proinde nullius esse roboris, vel auctoritatis. Nam ex ipsa act. 16. ejusdem Concilii constat, decretum illud absentibus Legatis Apostolicæ Sedis, qui Concilio præsidebant, esse factum: constat item, eosdem Legatos postea apertissime reclamasse.

Non esse autem legitimum decretum generalis Concilii, quod sine Romano Pontifice aut ejus Legato fit, testatur VII Synodus (quam Nilus ibidem recipit) act. 6. ut illa testamenta interim omittamus. Nec solum Legati S. Leonis in Synodo restiterunt, quantum ad illud decretum attinebat: sed ipse etiam S. Leo, qui reliqua decreta Concilii confirmavit, illud unum damnavit, ac reprobavit in epist. 51. ad Anatol. et seq. ad Martian. ad Pulcheriam, ad Maximam, ad Juvenalem.

Quid? quod in eo decreto duo sunt manifeste falsa. Alterum est, Romano Pontifici a Patribus Nicænis primatum esse attributum. Nam Concilium Nicænum non attribuit Romano Pontifici primatum, quasi antea non habuerit, sed agnovit eum habere, ac semper habuisse: sic enim incipit 6. can. Nicæni Concilii (ut in eodem Concilio Chalcedonensi, act. 16. recitatur): « Ecclesia

Romana semper habuit primatum.» Deinde, si ante Nicænum Concilium Papa non habuit primatum : quo jure Alexandrinus Patriarcha Dionysius, annis circiter 60 ante Nicænam Synodum, accusatur apud Romanum Pontificem Dionysium? et nec Romanus Pontifex judicem se esse negavit, nec Alexandrinus iudicium illud recusavit, cum tamen uterque sanctus esset? Hæc autem ita esse, scribit Athanasius in lib. de sent. Dionys. Alexandr. Denique nullum est verbum in tota Nicæna Synodo, quo nova aliqua potestas Romano Pontifici tribuatur, ut supra stas ostendimus.

Alterum, quod in eo decreto asseritur, non minus est falsum : causam, videlicet, cur Patres Romane urbi primatum concesserint esse, quia ea civitas sedes esset Imperii. Nam id refellunt disertis verbis S. Leo in epist. 52. ad Martinum, et S. Gelasius in epist. ad Episc. Dard. et ratio in promptu est. Nam, ut recte Gelasius annotavit, Mediolanum quoque, et Ravenna, et Sirmium, et Treveri, et Nicomedia sedes Imperii multis temporibus fuerunt : nec tamen Patres illis Episcopis primatum ullum dederunt, Maneat igitur, quod Patres omnes communi consensu docent, Romanam Sedem idcirco primam sedem esse, quod Principis Apostolorum Sedes sit. Quod certe nec Imperatoris presentia conferre, nec absentia potuit auferre.

Ad alterum argumentum respondeo : Canones Conciliorum quodammodo tribuisse Romanæ Ecclesiæ auctoritatem, quia eam declararunt, et asseruerunt : quemadmodum etiam dicitur Nicænum Concilium definitivisse, Filium Dei esse Patri consubstantialem. Unde Joannes II in epist. ad Justin. postquam dixerat Romanam Ecclesiam esse Caput Ecclesiarum ; subiungit : « Sicut Patrum regulæ et statuta declarant. » Et Nicolaus I in epist. ad Michael. Imper. « Ista, inquit, privilegia huic S. Ecclesiæ a Christo sunt donata, a Synodis non donata, sed celebrata, et honorata, etc. »

Et in IV Synodo sub Symmacho tres causæ numerantur, si quis prudenter advertat, primatus Romanæ Ecclesiæ ; sic enim legitur : « Ejus, id est, Symmachi, sedi primum Petri Apostoli meritum, deinde secuta jussione Domini Conciliorum venerandorum auctoritas, singularem in Ecclesiis tradidit potestatem. »

Ubi primo ponitur Petri meritum, quia

ob meritum confessionis obtinuit Petrus primatum, Matth. XVI. Secundo ponitur Domini jussio, qua institutus est Primatus et Petro collatus, cum ei dictum est : *Pasce oves meas*, Jo. ult. Tertio ponitur Conciliorum auctoritas, quæ hanc Domini jussione declaravit.

Ad Illyricum facile est respondere. Nam Æneas Sylvius in ea epistola nihil aliud demonstrare nititur, quam Romani Pontificis primatum a Christo fuisse institutum ; sic enim incipit epistola ad Martinum Mayer : « Sunt nonnulli nationis tuæ homines, parum pensi habentes, quibus Romani Pontificis auctoritas neque necessaria esse videtur, neque a Christo instituta. Contra quæ hanc epistolam scribere, et tibi transmittere decrevimus, ut si quando tales homines te adierint, habeas ex nobis, quo gladio eorum temeritatem confodias. »

Cum igitur postea dicit, ante Nicænum Concilium quemque sibi vixisse, et ad Romanam Ecclesiam parvum respectum fuisse : nihil aliud significat, quam propter persecutiones continuas non potuisse Romanos Pontifices libere exercere eam, quam a Christo acceperant auctoritatem ; et propterea coactos fuisse Episcopos cæteros sibi vivere, et non multum respicere ad Romanam Ecclesiam. Quæ sententia Æneæ Sylvii, partim est vera, partim non est vera.

Verum enim est, impeditam fuisse eo tempore non parum Pontificis auctoritatem, ut patet ex persecutionibus, quæ eo tempore exortæ sunt : non tamen est verum, adeo parvum respectum ad Romanam Ecclesiam habitum fuisse, ut exempla quæ nos infra adferemus, declarabunt.

Tertia opinio nullum fere fundamentum habet. Nam constat prius fuisse Pontifices, quam Cardinales : et saltem aliquos veros Pontifices, non a Cardinalibus creatos. Certe Petrum non Cardinales, sed Christus creavit Pontificem, et Clementem non Cardinales, sed Petrus elegit. Præterea, si Cardinales conferrent Pontifici potestatem, idem possent auferre : hoc autem est falsum omnium consensu ; nam etiam dubium Pontificem non Cardinales, sed Concilium generale deponit.

Sed dices : quidquid de Cardinalibus sit, constat Romanum Pontificem ab hominibus eligi, et creari ; ab illis igitur accipit potestatem.

Vere autem, et proprie summum Pontifi-

cem ab hominibus fieri, testatur dec. de elect. Gregor. VII, quod habetur in vita ejus apud Platina his verbis : « Nos sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Clerici, Accolyti, Subdiaconi, Presbyteri, presentibus Episcopis, Abbatibus, multisque, tum Ecclesiastici, tum Laici ordinis, eligimus hodie, X. Kalend. Maii, in Basilica S. Petri ad Vincula, Anno salutis 1073. in verum Christi Vicarium Hildebrandum Archidiaconum, virum multæ doctrinæ, magnæ pietatis, prudentiæ, justitiæ, constantiæ, religionis, modestum, sobrium, continentem, domum suam gubernantem, pauperibus hospitem, in gremio sanctæ matris Ecclesiæ libere a teneris annis usque ad hanc ætatem educatum, doctum, quem quidem cum ea potestate Ecclesiæ Dei præesse volumus, qua Petrus Dei mandato quondam præfuit. »

Ex quo duo quædam deduci posse videntur. Unum, non esse Pontificem supra Ecclesiam, sed Ecclesiæ esse subjectum, quandoquidem Ecclesia facit Papam, non Papa facit Ecclesiam : quæ est consequentia Synodi Smalchaldicæ in lib. Cont. Prim. Alterum, Pontificem jure humano, non divino habere eam omnem quam habet potestatem. Ac prima quidem consequentia nulla est : nam etiam electores Imperii creant Imperatorem, et populus creat Regem ; et tamen Imperator est supra electores, et Rex est supra populum. Sed nec secunda aliquid valet.

Observandum est enim, in Pontifice esse tria : « Pontificatum ipsum », qui est quasi forma quædam : « personam », quæ est subjectum Pontificatus : « et conjunctionem » unius cum altero. Ex quibus rebus, prima, hoc est, ipse Pontificatus, a solo Christo est : persona autem est quidem a suis causis naturalibus absolute ; tamen ut est persona, electa et designata ad Pontificatum est ab electoribus : illorum est enim designare personam. Ipsa vera conjunctio est a Christo, mediante actu humano electorum : dum enim eligunt, et designant certam personam, concurrunt ad conjunctionem Pontificatus cum illa persona.

Itaque electores vere dicuntur creare Pontificem, et esse causa ut talis sit Pontifex, et ut habeat eam potestatem : non tamen dant ipsi eam potestatem, neque sunt causa ejus potestatis. Sicut in generatione hominis, quia anima infunditur a solo Deo, et tamen pater generans, disponendo materiam, est causa conjunctionis animæ cum corpore ;

dicatur homo generare hominem, et tamen non dicitur producere animam hominis. Porro illa verba electorum : « Quem quidem cum ea potestate præesse volumus etc. » solum declarant, et expriment perfectam electionem hominis in successorem Petri.

Quarta sententia est hereticorum multorum, qui tamen non conveniunt inter se. Nam Marsilius de Padua, et postea Joannes Wiclef, et Joannes Huss, qui dixerunt Pontificem a Cæsare accepisse auctoritatem, videntur intellexisse nomine Cæsaris Constantium Magnum, propter Canonem, qui incipit Constantinus, dist. 96, ubi Constantinus decrevit, Romanum Pontificem esse habendum eo loco ab omnibus sacerdotibus, quo habetur Rex ab inferioribus iudicibus totius regni. Vide de horum opinione Joan. de Turrecremata lib. II, cap. 42 et lib. IV, cap. ult. et penult.

Joannes Calvinus lib. IV, cap. 7, §. 47. dicit primatum Pontifici in Græcos donatum a Phoca Imperatore fuisse : in Gallos autem et Germanos primum a Pipino, deinde a Carolo Regibus Francorum.

Lutherus lib. de potest. Papæ dicit, Constantinum IV fuisse qui Pontifici primatum detulit, et in hujus rei testimonium Platina citat in vita Benedicti II. Idem tamen Lutherus in lib. de suppart. tempor. a Phoca primatum Papæ introductum fuisse docet ; quod idem habent Centuriatores, Cent. VI, cap. 4. Illyricum in hist. de Prim. liber Smalchaldicæ in Chron. tab. 11 et alii permulti.

Hæc omnia facile possunt refutari, ac primum sententia prima nihil nobis obest. Nam Constantinus Magnus donavit quidem palatium suum Lateranense, et multa alia temporalia summo Pontifici ; ditionem tamen spirituales neque dedit ullam, neque dare potuit. Nam in eodem canone fatetur Constantinus, B. Petrum Vicarium Christi fuisse, et idcirco successores ejus, Principes, et Capita totius Ecclesiæ haberi debere. Itaque solum declaravit jus antiquum, et ornavit Pontificem additis multis temporalibus donis.

Adde, quod Lutherani, et Calvinistæ istum canonem suppositum esse contendunt ; proinde hoc tempore nulla est nobis de edicto Constantini cum hereticis contentio, quantum ad spirituales jurisdictionem : factentur enim illi non cœpisse a Constantino.

Porro, opinio Lutheri nititur falso fundamento: Platina enim non dicit, Constantinum IV dedisse Pontifici primatum, sed remisisse jus suum quod habebat, vel habere se existimabat in confirmatione Pontificis. Conseruauerat enim prædecessores Constantini IV, à temporibus Justiniani, qui urbem a Gothis liberauerat, non permittere novi Pontificis electionem, nisi a se confirmatam; et Pontifices hoc tolerabant propter bonum Ecclesie, quia videbant se non posse invito Imperatore munus suum exequi: id quod ex uno S. Gregorio intelligi poterit.

Nam in explicatione IV Psalmi penitentialis vehementer detestatur temeritatem Imperatorum, qui jus sibi in Romana Ecclesia usurpabant.

Et tamen idem ipse S. Greg. ut scribit Joan. Diac. lib. I, cap. 40. vite S. Greg. cum a clero et populo in Pontificem esset electus, clam ad Imperatorem scripsit supplicans, ut nullo modo consentiret: sed Præfectus urbis re cognita misit aliquos, qui nuntium Gregorii in itinere comprehenderent, et litteras ejus lacerarent, quod et fecerunt: direxitque ipse alios nuntios, qui cleri et populi electionem Imperatori indicarent, et confirmationem peterent.

Scribit ergo Platina, Constantinum IV, permotum sanctitate Benedicti II misisse ad eum sanctionem, qua jubebat, ut is quem Clerus et populus elegisset, mox verus Christi Vicarius haberetur, non expectata ulla Imperatoris sententia. Itaque sanctio Constantini IV non fuit circa potestatem Papæ, ut Lutherus putavit, sed circa electionem tantum.

Ad illud de Phoca respondeo: Phocam edidisse quidem sanctionem, qua declarauit Romanam Ecclesiam Caput esse omnium Ecclesiarum, ut Beda in lib. de sex ætat. in Phoca: et Ado in Chronico, ac Paulus Diaconus lib. XVIII de reb. Rom. testantur: sed non propterea a Phoca introductum esse hunc primatum; nam Phocas id sanxit declarando et asserendo, non instituendo aliquid novi: id quod certissima ratione demonstrari potest.

Nam Gregorius lib. VII, epist. 63 ad Jo. Syracus. « De sede, inquit, Constantinopolitana, quis dubitet eam Apostolicæ sedi esse subjectam? quod et Dominus piissimus Imperator, et frater meus Eusebius ejusdem civitatis Episcopus assidue profitentur. » Scripta autem epistola est ante Phocæ Im-

perium annis circiter quinque, ut ex indicationis numero aperte colligitur.

Deinde Justinianus senior, qui ante Phocam 70 annis fuit, in epist. ad Joan. II affirmat Romanam Ecclesiam esse Caput omnium Ecclesiarum: et Valentinianus qui Phocam 140 annis præcessit, in epist. ad Theodos. asserit, Romanum Pontificem principatum sacerdotii super omnes semper habuisse. Id ipsum ex testimoniis Irenæi, Athanasii, Cyrilli, Theodoretii, Sozomeni, et aliorum Græcorum, quos supra citauimus, comprobatur.

Causa autem cur Phocas rem tam certam iterum lege sua sciendicam putauerit, fuit superbia Episcoporum Constantinopolis, ut Beda, Ado, et Paulus Diaconus loc. cit. annotarunt. Quoniam enim illi se Patriarchas universales, et primos omnium Episcoporum scribebant contra omne jus et fas; et excommunicationes, quas in eos tolerant Pelagius, et Gregorius Romani Pontifices, non poterant obstinationem eorum frangere; visum est Imperatori bonum, ut ipse, quem Græci magis timebant, se interponeret. Itaque declaravit, Romanam Ecclesiam Caput esse omnium Ecclesiarum: proinde Constantinopolitanum Episcopum non esse Episcopum universalem, sed particularem et subiectum Apostolicæ Sedi.

Ad illud de Pipino respondeo: Calvinum miro artificio veram quamdam historiam duobus mendaciis involutam in patrocinium suæ hæresis advocasse. Nam quod ait, Pontificum suffragio Pipinum ad Regnum Francorum, et Carolum Magnum ad Imperium Romanorum pervenisse; verum est, et a multis historicis litteris mandatum. Quod autem dicit, injuste ac scelerate a Zacharia Pontifice et Pipino verum Regem Francorum regno spoliatum falsum est, et contumeliosum non solum in Pontificem, sed etiam in Reges Gallie, et in Imperatores Germanie: utriusque enim ab isto Pipino descendunt. Quod vero addit, propterea a Pipino et Carolo concessum Pontifici in Gallias et Germaniam primatum, et more latronum eos divisisse prædam, ita ut Pipino et Carolo cederet temporale dominium, Pontificibus autem sacerdotii principatus, non modo falsum est, sed etiam contrarium superiorum mendacio: mendacia enim illa secum pugnant, et unum alterum destruit.

Ac primum quod Zacharias juste et legitime deposuerit Childericum Regem, et creati

jusserit Pipinum, affirmant omnes quotquot hanc historiam scribunt (1), tam Græci, quam Latini, exceptis Magdeburgensibus, Centur. VIII, cap. 10. in vita Zacharie, et Calvino loc. cit. Refert enim Eginhardus in vita Caroli Magni, Aimonius lib. IV, cap. 61 de rebus gestis Francorum, Cedrenus in vita Leonis Isauri, Paulus Diaconus lib. VI, cap. 5 de gest. Longobard. Blondus lib. X. Decad. I. Rhegino lib. II Chronico. Marianus Scotus lib. III Chronol. Otho Frisingensis I. V histor. Ado Viennensis in Chron. ætat. VI. Abbas Urspergensis in Chron. Sigebertus item in Chron. et Paulus Æmilii lib. I et II de gest. Francor. paulo ante Pipini tempora, ita Reges Francorum degenerasse a suis majoribus, ut omni prorsus regni cura translata in Magistros equitum, seu Præfectos aula, tantum semel in anno Kalendis Maii, se populo ostentarent: toto vero reliquo tempore deliciis et voluptati operam darent; et propterea omnium Procerum consensu a Pontifice Maximo postulatum, ut eis permitteret regium titulum in eos transferre, qui vere ac re ipsa Reges erant, et regni negotia jamdudum feliciter administraverant. Quod sane justissimum postulatum erat: laborabat enim Gallia propter illa monstra apud omnes nationes gravissima infamia, et similiter regnum innumeris dissensionibus replebatur.

Neque solum (ut isti auctores dicunt) nulla regni negotia Reges illi curabant, sed etiam propter eorum inertiam religio in Galliis ita laboravit, ut pene extincta sit, ut patet ex epist. S. Bonifacii Episc. Mogunt. ad Zachar. Rom. Pontif. ubi dicit, per 80. circiter annos, in Francia illis Sardanapalis regnantibus, nullam Synodum fuisse celebratam, Ecclesias Episcopales a laicis et publicanis possessas, clericos quatuor aut quinque simul concubinas habuisse, religionem denique omnem conculcatam et dissipatam.

Cum ergo Zacharias intelligeret jam per multos annos Reges Francorum solo titulo fuisse Reges, et Childericum, qui tunc regnabat, non solum more majorum nihil curare, sed etiam omni prorsus ingenio carere, ac vere stupidum et dici et esse: et simul videre regnum et religionem in Galliis ruere, et omnes Proceres regni Pipinum Regem optare, tandem ut is ad quem spectabat provi-

dere omnium suorum salutem, judicavit licere Francis regnum Childerici in Pipinum transferre, atque ipse eos juramento, quo se Childericus obstrinxerat, solvit. Quod sane justum fuisse nemo sanæ mentis negabit: præsertim cum eventus docuerit mutationem illam felicissimam fuisse; nunquam enim regnum Francorum potius aut religio in Gallia florentior fuit, quam tempore Pipini et Caroli.

Adde postremo, quod, ut citati auctores fere omnes scribunt, qui jubente Pontifice Pipinum Regem inunxit et coronavit, vir sanctissimus fuit, B. videlicet Bonifacius Episcopus Martyr, qui certe auctor injustitiæ et sceleris publici nunquam fuisset.

Jam vero quod non propterea Pipinus, aut Carolus Pontifici primatum in Gallias et Germaniam detulerint, facillime ostendi potest.

Primum, quia nullus hoc scribit, præter Calvinum, Auctores citati, ac præcipue Paulus Æmilii, dicant quidem, Reges Francorum suscepisse Sedis Apostolicæ protectionem contra Longobardos, aliosque hostes, et Pontifici donavisse exarchatum Ravennæ, et quædam alia temporalia: at de spirituali ditione nulla usquam mentio.

Deinde, si Proceres regni per Legatos a Pontifice peterent absolvi a juramento, et ut liceret sibi regnum transferre a Childerico in Pipinum, ut scribunt Paulus Æmilii lib. II et alii; certe existimabant, Pontificem toti Ecclesie, ac nominatim Francis præesse: alioqui enim cur non a suis Episcopis hoc petebant, vel cur sine Papæ licentia non faciebant quod volebant? Imo cur expectarunt, ut Pontifex id juberet, ut Rhegino et alii scribunt? Si ergo Pontifex primatum in Francos exercebat antequam Pipinus Rex crearetur; quomodo primatum istum a Rege Pipino accepit? nonne ista inter se pugnant?

Denique ante Pipini tempora constat, Francos et Germanos Romano Pontifici subiectos in spiritualibus fuisse. Nam S. Bonifacius Episcopus Moguntinus epistolam ad Zachariam Papam scripsit, Principe Carolo-mano, ut ipse ibidem indicat: proinde antequam Pipinus fieret Rex; nam constat, Carolomanum deposito principatu Monachum esse factum ante Pipini exaltationem in reg-

(1) Hic agitatur tantum de facto translationis Imperii, non de consultatione Zacharie: quod ultimum factum hodie, ab abbate Mury, in dubium revocatur.

num : in ea vero epistola aperte proficitur, Ecclesias Germaniæ subjectas Pontifici tunc fuisse, atque inter alia a Pontifice petit, ut tres Episcopatus in Germania erigeret, et sibi auctoritatem daret Concilium Episcoporum in Francia congregandi, et alia multa ejusdem generis.

Item Beda, qui annis circiter centum Pipini tempora præcessit, lib. II hist. Anglor. cap. 1 : « Cum, inquit, Gregorius in toto Orbe gereret Pontificatum. » Credo non excipiet Calvinus Galliam et Germaniam ab Orbe terrarum universo.

S. Gregorius, qui fere 200 annis Pipinum præcessit, lib. IV, epist. 52 universis Episcopis Galliarum, committit vices suas Virgilio Episcopo Arelatensi, ac præcipit, ut graviores causas ad Sedis Apostolicæ judicium referat : « Quatenus, inquit, a nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari. »

S. Leo, qui 350 annis Pipinum præcessit, in epist. 89, ad Episc. Gallia : « Nobiscum, inquit, vestra fraternitas recognoscat, Apostolicam Sedem a vestra etiam provinciæ sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, et pro diversarum appellationibus causarum, aut retractata, aut confirmata fuisse judicia. »

S. Cyprianus, qui annis amplius 500 ante Pipinum floruit, epist. 13, lib. III scribit ad Stephanum Papam ut Episcopum Arelatensem deponat, et alium ei substituat. Denique Irenæus, qui 600 annis eadem Pipini tempora antecessit, lib. III, cap. 3, cum ait : « Ad Romanam Ecclesiam, propter potentioris principatum, necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, omnes, qui sunt undique fideles » : non excipit Gallos, cum ipse Gallus Episcopus esset : ut illud omitam, quod cum Dominus Petro, et in Petro successoribus ait : *Pasce oves meas* ; Germanos et Gallos in ovibus suis sine dubio numeravit.

CAPUT XVIII.

Idem probatur ex auctoritate, quam exercuit Romanus Pontifex in aliis Episcopos.

Argumentum sextum sumitur ex auctoritate, quam semper exercuerunt veteres Pon-

tifices in Episcopos ceteros. Siquidem legimus, a Pontificibus Romanis Episcopos in toto Orbe institutos, vel depositos, vel restitutos, quorum singula per se sufficerent ad hunc primatum ostendendum.

Ac primum de institutione multa exempla afferri possent. In Concil. Chalced. act. 7 legimus, Maximum Antiochenum a S. Leone confirmatum in Episcopatu. Item de confirmatione Anatolii Episcopi Constantinopolitani ita scribit idem Leo epist. 54, ad Martian. : « Satis sit, inquit, quod vestra pietatis auxilio, et mei favoris assensu Episcopatum tantæ urbis obtinuit. »

Et epist. 84, ad Anastas. Thessal. Episcopum : « De persona, inquit, consecrandi Episcopi, et de cleri, plebisque consensu Metropolitanus Episcopus ad tuam fraternitatem referat, quodque in provincia bene placuit, scire te faciat, ut ordinationem rite celebrandam tua quoque firmet auctoritas. » Et infra : « Sicut enim justas electiones nullis dilationibus volumus fatigari, ita nihil permittimus, te ignorante, præsumi. » Et in epist. 87, ad Episc. Afr. : « Donatum, inquit, Salcinensem ex Novatiano cum sua, ut comperimus, plebe conversum, ita Dominico volumus gregi præsidere, ut libellum fidei suæ ad nos meminere dirigendum. »

S. Gregorius lib. IV, epist. 34 ad Constantiam Augustam : « Salonitanæ civitatis Episcopus me, ac responsali meo nesciente, ordinatus est, et facta res est, quæ sub nullis interioribus principibus evenit. » Et passim in epistolis suis indicat, se mittere pallium, quod est Archiepiscopatus insigne, ad varios Archiepiscopos Græciæ, Gallia, Hispaniæ etc. Notandum tamen est, quod etsi ex confirmatione Episcoporum probatur primatus Romani Pontificis : tamen non est necesse, ut omnes Episcopos semper confirmaverit ; potuit enim id permittere Patriarchis et Primatibus, ut in multis locis factum videtur.

De depositione multa etiam exstant exempla, ac in primis Cyprianus lib. III, epist. 13 ad Stephanum : « Dirigantur, inquit, in provinciam, et ad plebem Arelatæ consistentem a te litteræ, quibus absto Marciano alius in locum ejus substituat. » Et infra : « Significabis plane nobis, quis in locum Marciani Arelatæ fuerit constitutus, ut sciamus ad quem fratres nostros dirigere, et cui scribere debeamus. »

Calvinus lib. IV Instit. cap. 7, §. 7. ex hoc

ipso loco argumentum sumit : « Quæso, inquit, si Gallia tunc præfuisset Stephanus, an non dicitur erat Cyprianus, coerceas istos, quia tui sumt ? Sed longe aliter loquitur, Hoc fraterna, inquit, societas, qua inter nos devicti sumus, requirit, ut mutuo moneamus. »

Respondeo : Verba ista, quæ Calvinus citat, nusquam in Cypriano inveniri. Deinde, si Cyprianus putasset, Stephanum non præesse Gallis, sed tantum ex amicitia potuisse monere ; cur non ipse per se Gallos monisset ?

Nicolaus I in epist. ad Michael. enumerat octo Patriarchas Constantinopolitanos, quos Romani Pontifices deposuerunt, inter quos unus fuit Anthimus, quem Agapetus Papa deposuit, non obstantibus minis Augusti et Augustæ, et loco ejus ipse suis manibus Constantinopoli Meum ordinavit, ut Liberatus scribit in Breviar. cap. 21. et Zonaras in vita Justin. Item Gelasius in epistol. ad Episc. Dard. : « Dioscorum, inquit, secundæ sedis præulem sua auctoritate sedes Apostolica damnavit. » Et ibidem : « B. Petri sedes Alexandrinum Petrum, quem se tantummodo damnasse, non etiam solvisse noverat, non recepit. »

Præterea Flavianum Patriarcham Antiochenum deposuit Damasus, ut scribit Theodoretus lib. V hist. cap. 23. Et licet Imperator Theodosius niteretur Flavianum in Episcopatu stabilire : tamen jussit eum Romanum pergere ad causam dicendam. Et Theophilus Alexandrinus per Legatos apud Romanum Pontificem pro Flaviano intercessit, ut refert Socrates lib. V hist. cap. 15. et similem operam navasse Chrysostomum testatur Sozomenus lib. VIII, cap. 3. Denique non ante potuit eum Episcopatum Flavianus tenere, quam Romanus Pontifex placatus consensit, et Legatos ejus se admissurum promisit, qui mox multos Episcopos, et præcipuos Antiochenæ Ecclesiæ presbyteros ad Papam misit, ut scribit idem Theodoretus ibidem.

Episcopum etiam Hierosolymitanum Polychronium deposuit Sixtus III, misso ad hoc in Hierusalem S. Leone Archidiacono, qui postea fuit Papa, ut patet ex tom. I Concilior. in act. Sixti III. Si ergo Romanus Pontifex omnes Patriarchas, id est, Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum aliquando deposuit ; certe summus est iudex in Ecclesia.

Denique de restitutione Episcoporum ab aliis depositorum sunt etiam multa exempla. Nam Cyprianus lib. I, epist. 4 : « Nec rescindere, inquit, ordinationem jure perfectam non potest, quod Basilides post crimina sua detecta Romam pergens, Stephanum collegam nostrum longe positum, et gestæ rei, ac veritatis ignarum fefellerit, ut exambiret reponi se injuste in Episcopatum, de quo fuerat juste depositus etc. »

Deinde Athanasium Alexandrinum, Paulum Constantinopolitanum, et Marcellum Ancyranum Episcopos, a Synodo Orientali depositos, Julius I restituit, ut scribit Gelasius in epist. ad Episc. Dard. et Sozomenus lib. III, cap. 7 : « Cum, inquit, propter sedis dignitatem cura omnium ad ipsum spectaret, singulis suam Ecclesiam restituit. » Et infra : « Athanasius, et Paulus ad suas sedes revertuntur, litterasque Julii Episcopi Orientis mittunt. » Item de Theodoro deposito a Synodo II Ephesina ita legimus in Concil. Chalced. act. 1 : « Ingrediatur et Reverendiss. Episcopus Theodoretus, ut sit particeps Synodi, quia restituit ei Episcopatum sanctissimum Archiepiscopus Leo. » Multa similia afferri possent, ad quæ nihil omnino respondere possunt, nec respondent adversarii.

Sed contra Nilus quinque argumenta proponit. Primum argumentum. Romanus Episcopus dicitur primus : quia secundus ab ipso est Constantinopolitanus, tertius Alexandrinus, quartus Antiochenus, quintus Hierosolymitanus : at non dicitur primus et secundus de superiore et inferiore, sed de iis tantum, qui sunt ejusdem ordinis, et dignitatis ; non enim Romanus Episcopus dicitur primus ratione Tusculani, aut Tiburtini, qui ei subiecti sunt.

Respondeo : Romanum Pontificem simul Episcopum, Archiepiscopum, Patriarcham, et Papam esse. Et quidem ut Episcopum, primum esse in hac provincia ratione Ostiensis qui est secundus, et Portuensis qui est tertius, et cæterorum, qui suo ordine numerari possunt. At vero, ut Archiepiscopum, non esse primum ratione Ostiensis, qui non est Archiepiscopus, sed simplex Episcopus Archiepiscopo Romano subjectus : esse tamen primum ratione Archiepiscopi Ravennatis, Mediolanensis, et cæterorum Archiepiscoporum Occidentis.

Porro ut Patriarcham proprium Occidentis non esse primum ratione Ravennatis

et cæterorum, qui Patriarchæ non sunt, sed ratione Constantinopolitani, Alexandrini, Antiocheni, et Hierosolymitani Patriarcharum. Et hoc modo numerari quinque primarias Sedes, quarum qualibet multis et magnis provinciis præsidet.

Postremo, ut Papam et Caput Ecclesiæ universæ, non esse primum ratione Constantinopolitani, aut ullius alterius, sed solum Principem, ac Pastorem omnium esse, nec ullum in ea potestate secundum aut collegam habere. Nam quemadmodum esse debuit inter Episcopos ejusdem provinciæ unus qui cæteris præset, et Archiepiscopus diceretur: et inter Archiepiscopos multarum provinciarum unus, qui præset cæteris, et diceretur Patriarcha; pari ratione inter Patriarchas ejusdem Catholice Ecclesiæ esse debuit unus, qui cæteris præsideret, et Papa seu Christi Vicarius nominaretur: atque hunc Romanum Pontificem esse, multis jam argumentis demonstravimus.

Argumentum secundum. Sexta Synodus can. 36. renovat constitutionem II et IV Synodi, quæ Episcopo Constantinopolitano paria privilegia tribuerunt cum iis quæ habet Episcopus Romanus; non igitur Romanus Episcopus major est auctoritate ac dignitate Constantinopolitano; proinde non potest omnibus Episcopis imperare.

Respondeo: In Concilio II generali non fuit Episcopus Constantinopolitanus æquatus Romano, sed solum antepositus Alexandrino, atque Antiocheno, ut patet ex can. 5. ejusdem Concilii, cujus hæc sunt verba: « Constantinopolitane civitatis Episcopum, habere oportet primatus honorem post Romanum Episcopum, propterea quod sit nova Roma. »

In Concilio vero Chalcedonensi, act. 16. ad istum canonem addiderunt, oportere eum paria privilegia habere cum Romano Pontifice, sed cum a Legatis Pontificis reclamatum esset; idem Concilium epistolam ad Leonem scripsit. qua petiit confirmari Concilii decreta: verum ausi non sunt Patres in ea epistola mentionem facere parium privilegiorum, sed solum scripserunt, se renovasse canonem II Synodi, quo secundus honor Episcopo Constantinopolitano tribuebatur. Habetur hæc epistola in act. Conc. Chalced. act. 3.

Sanctus quoque Leo in ep. 59. qua Concilio respondet, et in aliis omnibus, quas de hac causa scripsit, nusquam meminit parium

privilegiorum, sed solum acriter damnat Episcopi Constantinopolitani ambitiosam cupiditatem, quod se Alexandrino, atque Antiocheno anteponeere voluerit.

Scribit quoque Nicephorus lib. XVII. c. 9. cum Joannes I Papa Constantinopolim venisset, a Justino Imperatore invitatum fuisse Pontificem, ut assisteret Epiphano Patriarchæ Constantinopolitano, ut quasi pares viderentur: sed Pontificem non ante sedere voluisse, quam pro prærogativa Apostolicæ Sedis thronus sibi supra Epiphanium collocatus fuisset. Ex quo apparet, canonem illum de paribus privilegiis non fuisse admissum, etiam longo tempore post Concilium Chalcedonense, nec ex ipso Concilio vim ullam habuisse, alioqui Epiphanius ille canonem Concilii protulisset, nec passus fuisset, in sua Ecclesia Romano Pontifici supra se thronum collocari. Itaque solus est can. 36 sextæ Synodi, qui Episcopum Constantinopolitanum Romano æquavit.

Cæterum nullius roboris sunt illi canones: non enim canones sunt VI Synodi veræ, legitimæ atque œcumenicæ, sed alterius ejusdem conventiculi, quod se falso sextam Synodum nominavit. Constat enim sextam Synodum, quæ sub Agathone Papa et Constantino IV Imperatore celebrata est, nullos canones edidisse, sed post annos quinque ab ea Synoda dissoluta, iterum convenisse nescio quot Episcopos Græcos, auctore Justiniano juniore, ac multos canones edidisse sub nomine sextæ Synodi. Id quod manifeste colligitur, tum ex principio horum ipsorum canonum, tum ex confessione Tharasii Episcopi Constantinopolitani in VII Synodo, act. 4. quos eosdem canones erraticam Synodum Beda appellat, et a Sergio Papa, qui tunc sedebat, reprobatos fuisse, scribit in lib. de sex ætat. in Justiniano juniore. Ex quo sequitur, istam falsam Synodum sextam, aut non fuisse generalem, aut non fuisse legitimam: nam generalis legitima esse non potest, ubi doctæ auctoritas primæ Sedis, ut ipsimet Græci fatentur in VII Synodo, act. 6.

Ac deinde qua ratione generalis legitima dici potest, ad quam ne unus quidem Latino est vocatus? Si autem legitima non fuit, planum est, nullam auctoritatem habere potuisse. Si vero legitima fuit, sed particularis non generalis, non potuit leges ferre nisi in homines sibi subjectos; non potuit igitur Sedem Romanam deprimere, ac privilegiis

spoliare, quod tamen facere conata est, cum ei Sedem Constantinopolitanam, alioqui inferiori atque subjectam, equare lentavit. Nam non fuisse unquam Romanam Sedem Græcorum Concilio subjectam; vel ex eo probatur, quod nec ulla lege Imperatoria, neque canone Ecclesiastico, neque ratione, neque consuetudine, id Græci probare possunt: leges enim et canones nulli sunt, qui primam Sedem secundæ subjiciant: id ipsum rationi maxime adversatur: denique nulla potest historia in medium adferri, qua constet aliquid actum ex auctoritate a Græcis Episcopis in Romana Ecclesia, aut cæteris Ecclesiis Occidentis.

Deinde primatum Romanæ Ecclesiæ, aut Christus dedit ut nos credimus, aut certe Nicænum generale Concilium, ut Nilus ipse docet; quo igitur Trullanum particulare Concilium potuit auferre, quod Christus ipse, aut generale Concilium dederat? Tolli autem primatum Romanæ Ecclesiæ per illam communicationem privilegiorum, quam Trullanum Concilium decreto suo sancivit, manifestum est: non enim eminet supra omnes, qui aliquem parem habet.

Adde præterea, quod tametsi II et IV Synodus non æquarint Romano Pontifici Constantinopolitanum, sed solum secundum ab eo fecerint: id ipsum tamen non fuit ratum, quamdiu Apostolica Sedes contradixit. Nam idcirco in IV Synodo, cum Græci vellent Sedi Constantinopolitanæ secundum locum dare, et ad hoc probandum allegarent decretum secundæ Synodi ante annos prope 80 celebratæ, Legati Romani dixerunt: « Si annis 80 hoc beneficio usi sunt, quid nunc requirunt? si nunquam usi sunt, quare requirunt? » Quibus verbis significabant frustra allegari decretum illud, quod tanquam irritum nunquam in usu fuerat.

Argumentum tertium. Si Romanus Pontifex, quia primus Patriarcharum est, imperium habet in secundum, id est, in Constantinopolitanum; igitur pari ratione Constantinopolitanus quia est secundus, imperium habebit in Alexandrinum qui est tertius: et Alexandrinus quia est tertius, in Antiochenum, qui est quartus: et iste in Hierosolymitanum qui est postremus. At nulla ratio, nulla lex, nulla consuetudo hoc admittit.

Respondeo: Romanum Pontificem, non quia est primus Patriarcha, imperium habere in Constantinopolitanum et cæteros Patriarchas, sed quoniam solus est Papa Eccle-

siæ universæ, successor Petri, et Christi Vicarius generalis. Quemadmodum quilibet Archiepiscopus, non ideo præsidet Episcopis cæteris ejusdem provinciæ quod sit primus Episcopus, sed quod solus sit Archiepiscopus ejus provinciæ. At quilibet Patriarcha non propterea eminet potestate super omnes Archiepiscopos sibi subjectos, quod sit ipse primus Archiepiscopus, sed quod sit in tota ea regione summus ac solus Patriarcha.

Argumentum quartum. Romanus Episcopus non ordinat Patriarchas, quemadmodum Patriarchæ suos ordinant Metropolitanos, et Metropolitanus suos Episcopos; non igitur ita præest ipse Patriarchis, ut illi Metropolitanis, et Metropolitanis Episcopis.

Respondeo: Romanus quidem Pontifex non consueverat ordinare Patriarchas, quia non poterat commode fieri, ut vel ipsi Romanam venirent, vel ad eos Pontifex ipse proficisceretur: tamen confirmabat per litteras, ut supra ostendimus exemplo Anatholii Constantinopolitani, et Maximi Antiocheni. Et non fuisse inanem istam confirmationem, manifeste declarat causa Flaviani, qui nunquam obtinere potuit Antiochenam Ecclesiam, quamdiu Episcopus Romanus non consensit. Ad hæc, non minus certe est deponere, vel restituere, quam ordinare Episcopum: Romanus autem Pontifex non semel, sed quoties opus fuit, vel deposuit, vel restituit Patriarchas, ut supra demonstravimus. Denique Menam Patriarcham Constantinopolitanum ab Agapeto Papa Romano ordinatum ignorare Nilus non potest, cum id Zonaras litteris mandaverit in vita Justiniani.

Argumentum quintum: Nicæna Synodus can. 6. determinavit Patriarchis omnibus suas regiones; ac Romano ædem tradidit Occidentem: Alexandrino Ægyptum, Lybiam et Pentapolim: Antiocheno Syriam et Mesopotamiam; non igitur unus Pontifex Romanus omnia regere debet, et Patriarchis cæteris imperare.

Respondeo: Nicænum Concilium nullam regionem Romano Pontifici assignavit. Quod enim de Occidente Nilus dicit, ex Balsamonis interpretatione didicit, non ex ipso canone Concilii: nam in ipso canone nihil est de Romano Pontifice, nisi hæc sententia, quam ita citat ipsemet Nilus: *Ἐπι τοῦ τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ τῶν ἀνατολικῶν ἁγίων ἐκείνῳ*, hoc est, quoniam et Romano Episcopo id est consuetum. Quæ verba cum rationem reddant, cur debeat

juxta antiquum morem Episcopo Alexandrino subjecta esse Ægyptus, Lybia, et Pentapolis, non possunt alium sensum facere, quam istum, quoniam Romanus Pontifex consuevit Alexandrino Episcopo tres illas provincias committere gubernandas.

Deinde, si Nicænum Concilium Romano Pontifici ditionem determinare volebat: quare non ab ipso incipiebat? cur cepit ab Alexandrino, qui secundus erat? et quare non nominavit regionem, quam Romano Pontifici tribuebat? Adde postremo, quod etiamsi Nicænum Concilium disertis verbis dixisset, ad Romanum Pontificem proprie Occidentem pertinere; adhuc nihil omnino Nilus obtineret; nam id sine dubio esset intelligendum de patriarchali Romani Pontificis ditione, præter quam idem ipse summam habet in omnem Ecclesiam potestatem. Ubi etiam obiter est observandum, quod ait Nilus, Romano Pontifici Occidentem debere esse subjectum, ab Illyrico Interprete fidelissimo prætermisum esse, ne videlicet ipse Illyricus, Nili sui testimonio, Romano Pontifici subjectus esse cogeret.

CAPUT XIX.

Idem notatur ex legibus, dispensationibus et censuris.

Argumentum septimum duci potest ex auctoritate leges ferendi, dispensandi, et puniendi, quam Romanus Episcopus in Ecclesie filios, quamvis maximos et nobilissimos exercuit. De legibus plurima exempla proferri possent: rari enim fuere Pontifices, qui non aliquid decreverint.

Sanctus Leo epist. 1. scribit ad Episcopos Campaniæ, Piceni, Thuscianæ, et per universas provincias constitutos, atque in extrema epistola ita loquitur: «Hoc admonitio nostra denuntiat, quod si quis fratrum contra hæc constituta venerit, vel venire tentaverit, et prohibita fuerit ausus admittere, a suo se noverit officio submovendum.» Et infra: «Omnia decretalia constituta tam beatæ recordationis Innocentii, quam omnium prædecessorum nostrorum, quæ de Ecclesiasticis ordinibus, et canonum ordinata sunt disciplinis, ita vestram dilectionem custodire

debere mandamus, ut si quis illa contempserit, veniam sibi deinceps noverit denegari.» Item epist. 81. ad Diosc. Episc. Alexandr. duas leges præscribit, et in utraque his utitur verbis: «Id quoque a vobis volumus custodiri.»

Hilarius Papa in Concilio Romano præsdens: «Nulli, inquit, fas sit sine status sui periculo vel divinas constitutiones, vel Apostolica sedis decreta temerare.» Anastasius junior Papa in epist. ad Anast. Aug.: «Præceptis, inquit, Apostolicis non dura superbia resistatur, sed per obedientiam, quæ a S. Romana Ecclesia, et Apostolica auctoritate jussa sunt, salubriter impleantur, si ejusdem sanctæ Dei Ecclesiæ, quæ est Caput vestrum, communionem habere desideratis.» S. Gregorius in privilegio quod dedit Monasterio S. Medardi, et habetur ad fin. epist.: «Si quis, inquit, Regum, antistitum, iudicum, vel quarumcumque secularium personarum, hujus Apostolicæ auctoritatis, et nostræ præceptionis decreta violaverit, honore suo privetur.»

De dispensationibus exemplum habemus in epist. 1. Gelasii: (nam recentiora infinita de industria prætermittimus) «Necessaria, inquit, rerum dispositione constringimur, et Apostolicæ sedis moderamine convenimur, sic canonum paternorum decreta librare, et retro præsulum decessorumque nostrorum præcepta metiri, ut quæ præsentium necessitas temporum restaurandis Ecclesiis relaxanda depositeit, adhibita consideratione diligenti, quantum potest fieri, temperemus;» et ibidem in multis dispensat. Item Gregorius lib. XII, epist. 31. Felici Episcopo Siciliae dicit, se dispensasse cum Anglis circa Matrimonia in gradibus prohibitis, et rursus cum Siculis, ut semel tantum in anno Concilium celebrent; cum aliqui regula præcipiant bis in anno Concilia celebrari. Porro regula ista, in qua Gregorius dispensabat, est can. 3. Concil. I generalis.

De censuris plurima essent exempla, et quidem antiquissima. Nam Innocentius I, cum audivisset mortuum esse Chrysostomum, excommunicavit Imperatorem Arcadium et Eudoxiam uxorem ejus, qui non miserant restitui Chrysostomum in suam sedem, ut ipse Innocentius jusserat. Exstat de hac re epistola Innocentii apud Nicephorum lib. XIII, cap. 34.

Neque objici potest, quod etiam Ambrosius, qui Summus Pontifex non erat, Impe-

ratorem excommunicaverit; nam Ambrosius id fecit in Ecclesia sua, cum Imperator Mediolani sedem haberet; at excommunicare aliquem extra Mediolanensem diocesim Ambrosius ausus numquam fuisset: Innocentius autem etiam Imperatores Constantinopolitanos, et Constantinopoli existentes excommunicavit. Deinde Gregorius III Leonem Imperatorem Græcum similiter excommunicavit, teste Zonara in vita Leonis Isauri.

Nicolaus I excommunicationem minatus est Lothario Regi, et re ipsa excommunicavit concubinam ejus Valdradam, necnon Archiepiscopos Coloniensem et Treverensem. Circa quam historiam impudentissime mentuntur Magdeburgenses Cent. IX, c. 40, ubi dicunt, a Nicolao Papa injuste vexatum Lotharium Regem et Archiepiscopos illos. Nam, ut Rhegino lib. II, Otho Frisingensis lib. VI, cap. 3. et Sigebertus in Chron. anni 862 scribunt, Lotharius ex odio erga Thiebertum uxorem, et amore erga concubinam, subornatis falsis testibus, convinci fecit uxorem incestus, et deinde auctoritate Archiepiscopi Coloniensis et Treverensis eam repudiavit, et concubinam uxorem duxit, quæ omnia Archiepiscopi illi Romæ in Concilio confessi sunt.

Si ergo Magdeburgenses, ut faciunt, Lotharium et Archiepiscopos justos esse volunt; necesse est ut Paulum accusent, qui I. Cor. VII docet, etiam propter causam fornicationis non posse aliam uxorem duci, vivente priori uxore. Quid, quod uxor Lotharii non peccaverat, sed tantum ad falsorum testimonium verba damnata fuerat: nam etiam falsa testimonia justificabant Magdeburgenses, ut Papam aliquo modo reprehendant?

Sed habemus exemplum illustrius et antiquius. Nam cum Pius I decrevisset, ut Pascha non celebraretur cum Judæis decima quarta die primi mensis, sed Dominica sequente, et Asiani nolent acquiescere; eos omnes Victor I Papa excommunicavit circa annum Domini 190, ut scribit Eusebius lib. V hist. cap. 24.

At objicit Calvinus lib. IV Instil. cap. 7, §. 7. objurgatum propterea fuisse Victorem ab Irenæo, et paruisse recte objurganti, non reclamavisse. Respondeo: quod Irenæus, et multi alii Victorem objurgaverint, quod tantas Ecclesias levi de causa, ut ipsis videbatur, a corporis Ecclesiastici unitate præcidisset, testatur Eusebius ibidem: at quod Vic-

tor sententiam suam mutaverit, nusquam legimus. Et etiamsi sententiam mutasset Victor, nihil inde haberet Calvinus. Diceremus enim, Victorem qua potestate Asianos ligaverat, eadem illos absolvisse.

Porro objurgatio Irenæi, et aliorum non minuit, sed auget potius vim argumenti nostri. Nam quo plures erant, quibus displicebat sententia Victoris, eo potius sententiam eam continere, ac Victorem potius excommunicare, si putassent, Victorem unum esse de numero Episcoporum, et non potius Caput et iudicem omnium: at nulli fuerint, qui eam sententiam irritam esse docuerint, vel Victorem contemnendum aut excommunicandum censuerint, vel eum monuerint, ne excederet limites suos, et ne iudicaret non subiectos sibi, quod in primis monere debuissent, si vere Victor iudex omnium non fuisset. Existimaverunt ergo illi Victorem fecisse quod potuit, sed non quod debuit: sic enim sonant verba ipsorum: «Exstant, inquit Eusebius, etiam ipsorum litteræ, quibus asperius objurgant Victorem, velut inutiliter Ecclesiæ commodis consulentem.»

Est autem hic observandum, quod licet Irenæus, et alii tunc putaverint imprudenter egisse Victorem: tamen revera prudentissime egit, ut postea tota Ecclesia iudicavit. Nam unus ex præcipuis auctoribus illius sententiæ de Paschate cum Judæis celebrandum, fuit Blastus, qui eo modo paulatim Judæismum introducere volebat, ut scribit Tertullianus de præser. in fin.: «Blastus, inquit, latenter Judæismum vult introducere: Pascha enim dicit non aliter custodiendum esse, nisi secundum legem Mosis, decima quarta die mensis.» Hic autem Blastus Romæ hæresim suam seminare cepit tempore Victoris Papæ, ut Eusebius testatur, lib. V hist. cap. 15.

Quoniam ergo Victor Papa videbat, illam diversitatem de Paschate non esse diversitatem solius observationis, sed adferre secum hæresim, imo ipsum Judæismum; mature occurrendum pulavit. Probaverunt autem sententiam Victoris Patres Nicæni Concilii, ut patet ex Eusebio lib. III de vita Constant. et deinceps hæretici habiti sunt, et Quarto decimani appellati, qui contrarium senserunt, ut patet ex Epiphonio hæresi 30. et Augustino hæresi 29.

CAPUT XX.

Idem probatur ex Vicariis Papa.

Argumentum octavum ex eo sumitur, quod summus Pontifex Vicarios suos in variis regionibus, aut ordinarie, aut ad tempus habebat, cum reservatione tamen majorum causarum.

Nam quemadmodum ex eo quod Rex mittit Proreges ad provincias, intelligimus, Regi eas provincias subjectas: et similiter eo quod Rex injungit judicia Praesidibus provinciarum cum reservatione certarum causarum, intelligimus Regem esse summum judicem; ita quoque ex eo quod Apostolica Sedes Vicarios habebat in omnibus fere longinquis regionibus, vel vices suas ad tempus alicui committebat, et tamen ad se graviora negotia referri volebat, recte colligimus, ad Apostolicam Sedem summum judicium totius Ecclesiae pertinere. Exempla sunt plurima.

Leo epist. 84. facit Anastasium Episcopum Thessalonicensem Vicarium suum per Orientem: sicut ejus praedecessores vicarii fuerant praedecessorum S. Leonis, ut ipse ibidem indicat. Quae causa videtur fuisse, cur in Sardicensi Concilio can. 20. statueretur, ne clerici extranei diu morarentur Thessalonicae: quoniam enim ibi sedebat Vicarius Papa, eo confluebant ex tota Graecia clerici, et saepe diutius haerebant quam oportebat. Idem epist. 87. committit vices suas Potentio Episcopo in regionibus Africae.

Celestinus Papa Cyrillo Alexandrino vices commisit in causa Nestorii Episcopi Constantinopolitani, et Ecclesiam illam Constantinopolitanam regendam, Episcopo deposito. Vide epist. Celest. ad Cyrill. in operibus Cyrilli, et ibidem epist. Cyrilli ad Cler. et pop. Constantinop.

Gelasius in epist. ad Episc. Dard.: «Cur, inquit, non ad sedem Apostolicam, a qua sibi curam illarum regionum noverat delegatam, referre curavit Acacius?» Loquitur de Episcopo Constantinopolitano Acacio, cui commiserat Romanus Pontifex curam Aegypti, ac mandaverat, ut deponeret Episcopum Alexandrinum.

Hormisda in epist. ad Salust. Episc. Hispaniae, facit eum suum Vicarium per Bœticam, et Lusitaniam. Justinianus in auth. collat. IX, tit. 6. sive novel. constit. 131. scribit, Episcopum primae Justinianae locis quibusdam praesse debere tamquam Vicarium Romani Pontificis, quoniam ita Vigilius Papa constitueret.

Gregorius lib. IV, epist. 52. Vicarium suum per Gallias constituit Virgilium Episcopum Arelatensem, et similiter reservat sibi causas graviore.

CAPUT XXI.

Idem probatur ex jure Appellationum.

Argumentum nonum ex eo peti potest, quod ex quavis parte orbis Christiani ad Romanum Pontificem legitime provocatur: ab ejus vero sententia nulla conceditur appellatio. Id enim est argumentum certissimum principatus, ut ipse quoque adversarius confitetur. Calvinus enim lib. IV Instit. cap. 7, §. 9: «Summum, inquit, imperium penes eum esse constat, ad cujus tribunal provocatur.» Sed mox subjungit: «Multi saepe Romanum Pontificem appellarunt: ipse quoque causarum cognitionem ad se trahere conatus est, sed semper fuit derisus, quoties suos fines excessit.» Itaque vult Calvinus, multos quidem provocasse ad Pontificem, ut effugerent legitima judicia, sed derisus fuisse ejusmodi appellationes: quomodo nunc vere rideretur aliquis, qui damnatus ab Episcopo Florentino, appellaret ad Episcopum Mediolanensem; vel damnatus a Rege Hispaniae, appellaret ad Regem Galliae.

Probandum igitur est, jure ad Pontificem appellari potuisse, et appellationes non derisivas, sed exceptas cum honore, et efficaces fuisse. Probatur primo ex Concilio Sardicensi, quod generale fuit, et semper in Ecclesia receptum. Nam Sulpitius lib. II sac. hist. ex toto Orbe convocatum scribit, et Socrates lib. II, cap. 16. hist. Eccles. generale Concilium appellat.

Præterea, ut scribunt Athanasius in II. Apol. init. et Hilarius in lib. de Synod. fuerunt in eo Concilio plusquam 300 Episcopi Catholici ex triginta sex provinciis totius

Orbis Christiani, quas omnes Athanasius nominat, ut Italianam, Galliam, Hispaniam, Britanniam, Africam, Aegyptum, Syriam, Thraciam, Pannoniam, et ceteras. Adfuerunt etiam Legati Papae Julii, ut Athanasius ibidem refert. Item quod omnem Ecclesiam hæc Synodus obliget, patet ex illis verbis, quæ habentur in fine Concilii: «Universa, quæ constituta sunt, Catholica Ecclesia in universo Orbe diffusa custodiat.»

Denique totam hæc Synodum descripserunt etiam Magdeburgenses ut legitimam, Centur. IV, cap. 9. In hac ergo Synodo duo canones de hac re habentur, quartus et septimus. Quartus canon sic habet: «Cum aliquis Episcopus depositus fuerit eorum Episcoporum judicio, qui in vicinis locis commorantur, et proclamaverit agendum sibi negotium in urbe Roma, alter Episcopus in ejus cathedra, post appellationem ejus, qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur, nisi causa fuerit in judicio Episcopi Romani determinata.»

Canon septimus: «Placuit, ut si Episcopus accusatus fuerit, et judicaverint Episcopi regionis ipsius, et de gradu suo eum dejecterint, si appellaverit, qui dejectus est, et confugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiae, et voluerit se audiri, si justum putaverit, ut renovetur judicium, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima, et propinqua provincia sunt, ut ipsi diligenter omnino requirant, et juxta fidem veritatis definiant. Quod si is, qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua moverit Episcopum Romanum, ut e latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi quid velit, et quid aestimet. Et si decreverit mittendos esse, qui præsentibus cum Episcopis judicent, habentes ejus auctoritatem, a quo destinati sunt, erit in suo arbitrio, si vero crediderit Episcopos sufficere, ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio suo judicaverit.»

Probatur Secundo ex Gelasio, qui in epist. ad Faust.: «Ipsi, inquit, sunt canones, qui appellationes totius Ecclesiae ad hujus sedis examen volvere deferri, ab ipsa vero nusquam prorsus appellari debere sanxerunt.» Et in epist. ad Episc. Dard.: «Ad illam, inquit, de qualibet mundi parte canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo est appellare permissus.»

Probatur Tertio exemplis eorum, qui appellarunt. Nam etiam ante Concilium Sar-

dicense, erat mos in Ecclesia ad Pontificem appellandi, ut merito Leo epist. 89. ad Episc. Galliae dicat, hæc esse antiquissimam consuetudinem.

Anno 142 Christi, Pio I Pontifice Marconem excommunicatus ab Episcopo suo in Ponto venit Romanus, et a Romana Ecclesia absolveretur, ut Epiphanius refert hæres. 42.

Anno 252, Pontifice Cornelio, Fortunatus et Felix in Africa a Cypriano depositi Romanam navigaverunt, atque ad Cornelium appellaverunt. Testis Cyprianus lib. I, epist. 3. Non diu post, Stephano Pontifice, Basilides in Hispania depositus ad Stephanum appellavit. Cyprianus lib. I, epist. 4.

Anno 350, Julio I Pontifice, Athanasius ab Orientalibus depositus ad Pontificem appellavit, et ab eo restitutus est, ut supra ostendimus ex Sozomeno, lib. III, cap. 7. et factum est hoc judicium ante Concilium Sardicense, ut Athanasius testatur in II. Apol.

Post annum 400, Innocentio I Pontifice, Chrysostomus a Theophilo depositus ad Pontificem appellavit, ut patet ex epistolis ejus duabus ad Innocentium. Item eodem sæculo ad Leonem appellavit Flavianus Episcopus Constantinopolis, ut scribit Liberatus in Brev. cap. 42, ad eundem appellavit Theodoretus, ut ex epistola ejus ad Leonem apparet.

Post annum 500, Gregorius lib. II, epist. 6. privat sacra communionem Joannem Episcopum Graecum primae Justinianae, quod judicasset Episcopus Thebanum, qui ad Apostolicam Sedem appellaverat. Omitto posteriorum temporum testimonia, quod ea ab hæreticis contemnuntur. Sed jam argumenta solvenda sunt, Nilii, Illyrici, Calvinii.

CAPUT XXII.

Solvuntur argumenta Nilii de jure Appellationum.

Nilus in lib. de Prim. duobus argumentis contendit, posse ad Episcopum Constantinopolitanum appellari eo modo, quod ad Romanum Pontificem; ac proinde eos esse æquales, et non unum Romanum Pontificem toti Ecclesiae præsidere.

Argumentum Primum est. Quoniam sexta Synodus concessit Episcopo Constantinopolitano paria privilegia cum iis quæ habet Episcopus Romanus. Sed hoc argumentum supra est confutatum. Alterum argumentum sumit Nilus ex Concilio Chalcedonensi, can. 9 et 17, ubi statuitur: ut si clericus causam habeat adversus alium clericum, ab Episcopo suo iudicetur: si adversus Episcopum, ab Archiepiscopo: si adversus Archiepiscopum, a Primate dioceseos, vel ab Episcopo Constantinopolitano. Itaque ultimum iudicium defertur urbis regiæ œcumenico Patriarchæ.

Respondeo: quis in canone dicatur Primas dioceseos, non omnino constat, et quidem Archidiaconus et Jo. de Turrecremata super can. si clericus XI, quæst. 1. docent, Primum dioceseos vocari Episcopum digniorem et majorem Archiepiscopo, minorem Patriarcha. At Nicolaus I Papa in epist. ad Michael. Imp. scribit, per Primate dioceseos nullum alium significari posse, quam Episcopum Romanum. Quæ sententia verior esse videtur, tum quia auctorem habet graviolem, antiquiorem, doctiorem, tum quia non facile probari poterit, tempore Concilii Chalcedonensis fuisse in Ecclesia, ac præsertim in Oriente, ullos Primates ab Archiepiscopis et Patriarchis distinctos; tum quia vox Græca hujus canonis *ἡγεμῶν* non proprie Primatem, sed Principem significat, quæ vox multo aptius in Summum Pontificem, quam in Primates alios quadrat: ipse enim solus vere Princeps est cujuslibet Christianæ dioceseos.

His notatis, respondeo Primo: eum canonem recte a Nicolao Pontifice exponi loc. cit. ut Concilium decreverit, ut is qui causam habeat cum Metropolitano, adeat Principem dioceseos, id est, Romanum Pontificem; vel si est vicinus urbi Constantinopolitanæ, et vult esse contentus Episcopi illius iudicio, illum adeat: ita ut primum lex generalis constituatur de auctore Papa Romano, deinde permissio quedam addatur pro iis tantum, qui prope Constantinopolim commorantur.

Secundo responderi potest: hos omnes canones non habere robur apud nos, nisi quatenus sunt renovati a Romanis Pontificibus. X. Nam Leo in epist. 59. ad Conc. Chalced. scribit, se Concilium illud approbasse solum quantum ad explicationem Fidei. Et Liberatus in Brev. cap. 12. testatur, istos omnes canones conscriptos fuisse absentibus

Legatis Papæ, qui tamen alioqui Concilio præsidebant. Porro consuetudo, quæ est legitime interpres, apertissime docet, nunquam licuisse ad Patriarcham Constantinopolitanum appellare, nisi ex locis subjectis eidem Patriarchæ: nullum enim proferri potest exemplum, quo intelligamus, ex Occidente, aut Meridie, aut etiam Septentrione ad Orientalem Ecclesiam esse appellatum.

Tertio: etiamsi concederemus, ex toto Orbe terrarum posse recurri ad iudicium Episcopi Constantinopolitani juxta hos canones; non tamen sequeretur, parem esse eum Episcopum Pontifici Romano. Nam ex vi canonis istius Chalcedonensis, solum iudicare potest Episcopus Constantinopolitanus eos, qui laesos se arbitrantur a Metropolitano suo; at Papa Romanus iudicare potest etiam eos, qui læsi sunt a Patriarchis ipsis, vel a Concilio Episcoporum, quamvis maximo et frequentissimo, ut Athanasii, Pauli, Chrysostomi, Flavianii, et Theodoretii exempla declarant.

Adde Ultimo, quod iste canon Chalcedonensis non est de appellatione, sed de primo iudicio, quod Nilus non animadvertit. Itaque licet ex toto Orbe terrarum quaslibet causas iudicare posset Episcopus Constantinopolitanus; ab illo tamen appellari posset ad Episcopum Romanum juxta canones Sardicenses. Nec enim Chalcedonenses canones Sardicensibus canonibus ullo modo repugnant. Ita semper remanet ultimum iudicium penes Episcopum Romanum.

CAPUT XXIII.

Solvitur argumentum primum Lutheranorum.

Veniamus nunc ad argumenta Lutheranorum. Obijciunt adversarii primo Cyprianum, qui lib. I, epist. 3. ait: « Nam cum statutum sit ab omnibus nobis, et æquum sit pariter ac justum, ut uniuscujusque causa illic audiatur, ubi est crimen admissum etc. oportet utique eos, quibus præsumus, non circumcursare etc. » Et infra: « Nisi si paucis desperatis ac perditis, minor videtur esse auctoritas Episcoporum in Africa consti-

tutorum etc. » Ubi reprehendit eos, qui appellaverant ad Romanum Pontificem, et probat, non debere appellari, tum quia id sit statutum in Concilio Episcoporum, tum quia non est minor auctoritas Pontificum Africanorum, quam Romanorum.

Respondeo: Cyprianum ægre tulisse appellationes eorum, qui de manifestissimis criminibus convicti et iudicati fuerant; non autem omnino appellationes sustulisse. Id colligitur ex lib. I, epist. 4. ubi loquens de Basilide, qui damnatus in Hispania ad Stephanum Papam appellaverat, ait: « Nec enim tam culpandus est ille (Stephanus) cui negligenter obrepit, quam hic (Basilides) execrandus, qui fraudulenter obrepit. » At certe si non licuisset Stephano appellationes ullo modo admittere, valde certe esset culpandus, quod appellationem non recjucisset, etiamsi justam causam Basilides habuisset.

Ad illud ergo quod ait Cyprianus ab omnibus constitutum, ut « illic causa audiatur, ubi est crimen admissum, » dico: hoc decreto constitui, ut causa primum iudicetur, ubi est crimen admissum non tamen prohiberi, quo minus etiam secundo alibi iudicetur.

Sed dices: At Cyprianus ex hoc decreto probat, non debuisse appellari; igitur prohibet appellationes. Respondeo: Cyprianum non ex hoc decreto arguuntur, sed ex hoc decreto, adjunctis manifestissimis criminibus reorum. Sic enim Cyprianus ratiocinatur: Debet uniuscujusque causa ex decreto Concilii illic audiri, ubi est crimen admissum; horum causa jam audita est, et manifeste crimina eorum detecta sunt; cur igitur Romam appellant, nisi ut forte imponant Pontifici, vel saltem Episcopo vexent, qui de eis iudicaverunt?

Adde: quod si hoc decreto prohiberentur appellationes, non solum prohiberentur ad Romanum Pontificem, sed etiam ad quemlibet alium iudicem, ut Magdeburgenses fatentur, Cent. III, c. 7, colum. 176. et verba ipsa indicant, quæ generalia sunt: at absurdissima et ridicula lex esset, quæ omnem appellationem prohiberet; in qua enim quamvis ineptissima Republica, ejusmodi lex tolerata fuit, quæ a nullo iudice appellari permitteret? Hanc ergo legem cum tribuunt Circulatoribus Ecclesiæ Dei, quæ est Respublica sapientissime ordinata, absurdos proresus et ridiculos se exhibent.

Ad illud vero quod Cyprianus addit, non esse minoris auctoritatis Episcopos Africae, respondeo: illud *Minoris* non referre comparisonem ad Romanos Pontifices, sed ad causam de qua tunc agebatur; est enim sensus, Episcopos Africae non fuisse minoris auctoritatis, quam sufficeret ad eam causam iudicandam.

CAPUT XXIV.

Solvuntur alia tria argumenta.

Secundo, obijciunt Damasum, qui in epist. ad Theoph. et Anysium, quæ est 79. inter epistolas Ambrosii: « Cum, inquit, hujusmodi fuerit Concilii Capuensis iudicium, ut finitimi Bonoso, atque ejus accusatoribus iudices tribuerentur, advertimus, quod nobis iudicandi forma competere non potest. »

Respondeo Primo: epistolam illam non esse Damasi. In operibus Ambrosii tribuitur Ambrosio; sed nec ejus esse potest, cum in illa fiat mentio Ambrosii, langum cujusdam alterius. Itaque incertum est cujus sit.

Secundo dico: si Damasi sit, ut multi volunt, Damasum non dicere, se non posse iudicare, sed non convenire ut iudicet, quod rectissime dictum est. Etsi enim Pontifex est summus Iudex: tamen non convenit, ut quando Concilium provinciale aliquid statuit, ipse sine causa aliter iudicet.

Tertio, obijciit Calvinus lib. IV Instit. cap. 7, §. 9. Concilium Milevitanum, in cujus can. 22. sic statuitur: « Quod si ab eis, id est, Episcopis vicinis, provocandum putaverint, non provocent, nisi ad Africanam Concilia, vel ad primates provinciarum suarum. Ad transmarina autem, qui putaverint appellandum, a nullo intra Africam in communionem suscipiantur. »

Respondent aliqui cum Gratiano, qui II, q. 6. can. Placuit, addidit ad hunc canonem exceptionem, nisi forte ad Apostolicam Sedem appelleretur. Sed hæc exceptio non videtur quadrare, nam præcipue propter Romanam Ecclesiam Africanam statuerunt, ut non liceret appellare ultra mare: non enim appellari unquam consuevit ultra mare ab Africanis, nisi ad Romanam Sedem. Neque